

nrey 7677

UAB
CEDOC
DIPÒSIT
Egiva

AUÉ

SUPLEMENT SETMANAU DETH DIARI **A V U I**

DISSABTE
9 D'AGOST
DE 2003
N. 74

Eth tunèl de Vielha barrat vint ores pr'amor d'ua eslurrada deth tet

Es explosions deth nau tunèl poirien èster es principaus motius der incident

Victòria Garcia
Vielha (PUJÒLO)

Ua litsa produsida laguens deth tunèl de Vielha, eth passat dimèrcles, obliguèc a barrar-lo pendent un dia a tot tipe de veïculs.

Er acantierament d'aigua pr'amor des filtracions dera montanha siguec era encausa dera eslurrada de 30 mètres cubics que non cuelheren a cap de veïcul.

Eth Sindic d'Aran, Carlos Barrera, s'amassèc ena boca nòrd deth tunèl de Vielha damb eth Cap de Carretèrs der Estat en Catalonha, Vicenç Vilanova, e toti dus coincidiren en qué aguestes son situacions imprevisibles dauant d'un trabalh de granes dimensions com ei eth nau tunèl. Barrera destaquèc que "çò de positiu ei que non i a auut cap de desgràcia". Segontes a podut saber er Aué de hònts oficiosas, es explosions dera dubertura deth nau tunèl ena boca sud aurien podut èster un des motius que provoquèren era litsa en ua zòna que se trapaue en non pas guaire bones condicions pr'amor der afebliment des plaques pes contunhades filtracions.

Era màitiada deth dijaus, tecnicos de Foment e dera empresa Sacyr restabliren eth transit de forma alternatiua, eth quau se tornèc a barrar a compdar des dètz pendent tota era net. Dempús d'assolidar era placa queiguda e injectar hormigon entà resòlver era situacion damb garantias, es tecnicos contunhen en tot

Carlos Barrera e Vicens Vilanova dialoguen ena bòca nòrd deth tunèl de Vielha

traballar entà evitar quinsevolh perilh per petit que sigue. Eth tunèl de Vielha ja s'a barrat enguan en dues ocasions. En iuèrn pr'amor des nheuades e en tot coincidir damb era sason d'esquí e aguest ostiu en epòca

Es 30 mètres cubics de materiau queigut non cuelheren cap de veïcul

de maxima afluència toristica. Coma alternatiua ara N-230, es Mossos d'Esquadra desvièren eth transit pera C-28, peth pòrt dera Bonaigua, e s'installèren contaròtles informatius en Pont de Suert, Puente de Montañana, Vielha e Bossòst. Entad açò qu'ei ath nau tunèl, encara ei en fasa de horadament dera galeria e se demore que s'acaben es trabalhs pendent eth 2006. Agust remplaçarà ar actuau, considerat eth mès perilhós d'Europa.

Aguesta setmana en
AUÉ

Era Mina Victòria daurirà es pòrtes ath torisme damb servici de guides especializats

A punt era dusau amassada de camparòus dera Val d'Aran

Ath torn de 14 còlhes participaràn ena dusau Amassada deth Camparòu

Organizen conferéncias micologiques e desparièrs actes culturaus ath delà der aspècte gastronomic

Redaccion
ARTIES

Es organizadors dera dusau amassada dera misharnoda dera Val d'Aran ja ac an tot a punt entà celebrar aguesta hèsta qu'est'an passat concentrèc a mès de 2000 personas e que per èster era prumèra edicion ua soleta còlha representèc a toti es participaires.

Enguan, 14 còlhes s'amassaràn ena hèsta

**Mès de 2000
personas
participèren
ena amassada
d'est'an passat**

gastronomica dera misharnoda qu'enquiat 30 d'agost a dubèrt eth plaç d'inscripcions des còlhes. Es organizadors hèn ua crida a toti es ciutadans de Lleida entà arténher eth maxim nombre de "colhaies".

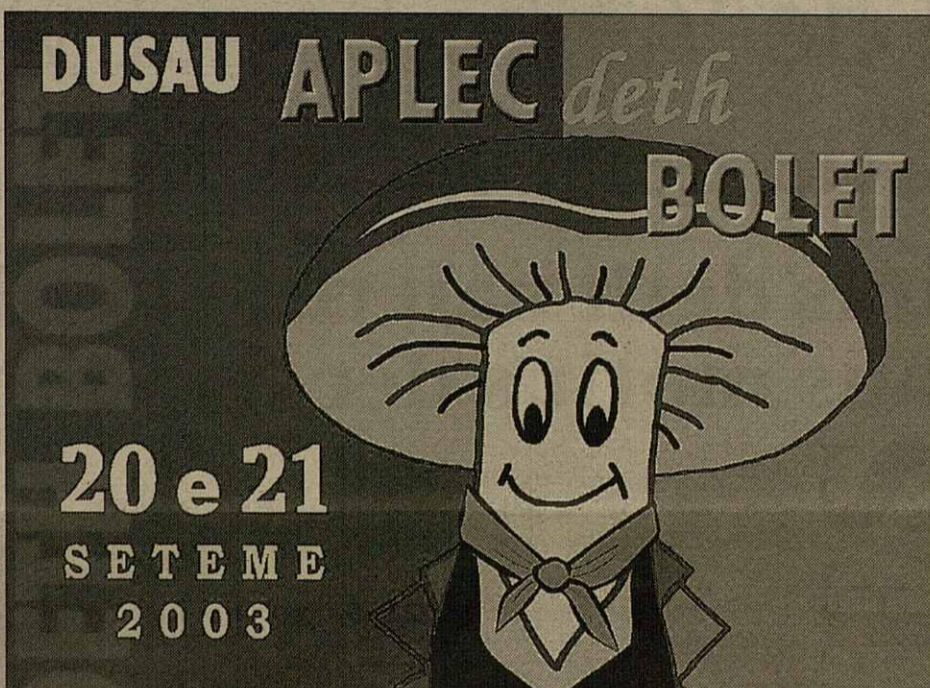
Eth president dera amassada, Manèl Gil, destaqué d'aguesta edicion era normativa qu'auràn de seguir es participaires entà arténher ua hèsta populara ben organizada e

qu'ahisque a toti es assistents a involucrar-se-i mès, "damb quauqua causa".

Atau donques, aconselhen as interessats que s'informen abantes d'assistir tar acte sus tot aquerò qu'ei de besonh entà que se desvolope damb tota normalitat.

"Aguesta non ei ua amassada sonque entà minjar. Volem que sigue ua vertadera hèsta

micologica. Per açò enguan, auem organizat conferéncias e desparièrs actes culturaus entà aprèner mès causes sus es camparòus e entà entretier ara gent", explicquèc Manèl Gil. Entà poder crear ua còlha s'auràn de hèr efectius 900 èuros mès IVA e es "colhaies" auràn de portar tot tipe de materiau identificatiu.

Era Amassada deth Camparòu entamene era organizacion des còlhes

Un paredèr de Vielha herit en quèir deth tet d'un otèl

■ Un paredèr demorèc herit eth passat dimèrcles ath quèir deth tet d'un otèl de Vielha a on trabalhaue. Coma conseqüència der impacte tamb eth solèr, eth paredèr Carlos C.P. de 34 ans patic un traumatisme cranioencefalic e siguec amiat entar Espitau de Vielha. Er accident se produsic pera tarde e Carlos C.P. non perdec en cap de moment eth coneishement. Era sinistralitat ena bastenda dera demarcacion de Lleida s'a redusit de forma notabla pendent aguest an en relacion damb eth 2002 en quau, enes prumèrs ueit mesi, auien mòrt quate treballadors deth sector.

Multituda d'interessadi enes lotjaments de proteccion oficiau d'Arties

■ Es 18 lotjaments de proteccion oficiau bastits ena poblacion d'Arties per Institut Català del Sòl, ja an rebut mès de 80 sollicituts, segòntes hònts der Ajuntament deth Naut Aran. Es lotjaments poirien èster sortejats e adjudicats en mes de seteme donques es trabalhs son practicament finalizadi. Es apartaments de prètz mès naut costaràn 57096 èuros e es baishi seràn propietat deth Consistòri entà destinar-les a equipaments. Son previstes naues promocions de lotjaments de proteccion oficiau en un futur, mentretant er ajuntament contunhe en tot cercar terrenes.

20 restaurants participen ena mòstra dera codina aranesa

■ Ena tardor, Aran acuelharà era Mòstra Gastronomica Aranesa. 20 restaurants e 19 otèls participaires aufriràn paquets gastronomicos.

Agenda

ACTIVITATS

Les

■ Mercat artesanau pendent tot eth cap de setmana.

Arties

■ Ena glèisa de Sant Joan, mòstra "Montgarri: ager e aué". Cent fotografies sus era evolucion deth pòble.

ACTUACIONS

Salardú

■ Aué tas 20'00 ores, actuacion d'"Es Sautarèths" de Bossòst.

■ Aué tas 23'00 ores ena piscina de Salardú, actuacion de "La Vella Dixeland" e "Pixie i Dixie". Soparam en recinte dera piscina.

Vilamòs

■ Eth dia 15 tàs 22'00 ores, actuacion d'"Es Corbilhuèrs" de Les.

Bossòst

■ Eth dia 15 entàs 20'00 ores, concèrt d'"Anna Mateo acompanhada ath piano de Ramon Escale" ena glèisa dera Purificacion.

HÈSTES

Mont

■ Deman dimenge, Hèsta Major de Sant Laurenç.

Bossòst, Gausac, Vila, Vilamòs

■ Eth dia 15 celèbren era Hèsta Major en aunor a Sta. Maria.

EDITE: PREMSA CATALANA S.A.
ELABORACIÓN: GRUPCAT
news@grupcat.com

Servicis

CONSELH GENERALU	973 64 18 01
OFEA (FOMENT ARANÉS)	973 64 00 92
TORISME VAL D'ARAN	973 64 06 88
MOSSOS D'ESQUADRA	973 64 09 72
GUARDIA CIVIL	973 64 00 05
POMPIÈRS D'ARAN	973 64 00 80
ESPITAU VAL D'ARAN	973 64 00 06
FUNERÀRIA	973 64 23 39
BURÈU TORISME VIELHA	973 64 01 10
CORRÈUS	973 64 09 12
NOTARIA	973 64 01 11
RECAPTACION IMPÒSTI	973 64 02 78
MUSÈU D'ARAN	973 64 18 15
AUÉ (REDACCION)	973 64 30 51
GREMI D'HOTALERIA	973 64 06 01
LORDÈRES	973 64 18 01

L'ARRISSA

Eth Conselh impulse era rota minaira coma atractiu toristic

Era Val d'Aran contunhe en tot cercar nau revolsius toristics entà agranir eth nivèu dera sua auferta culturau. Es mines tanben

formèren part deth desenvolupament economic des aranesi. Ara tot aquerò passe a éster part dera cultura d'un país

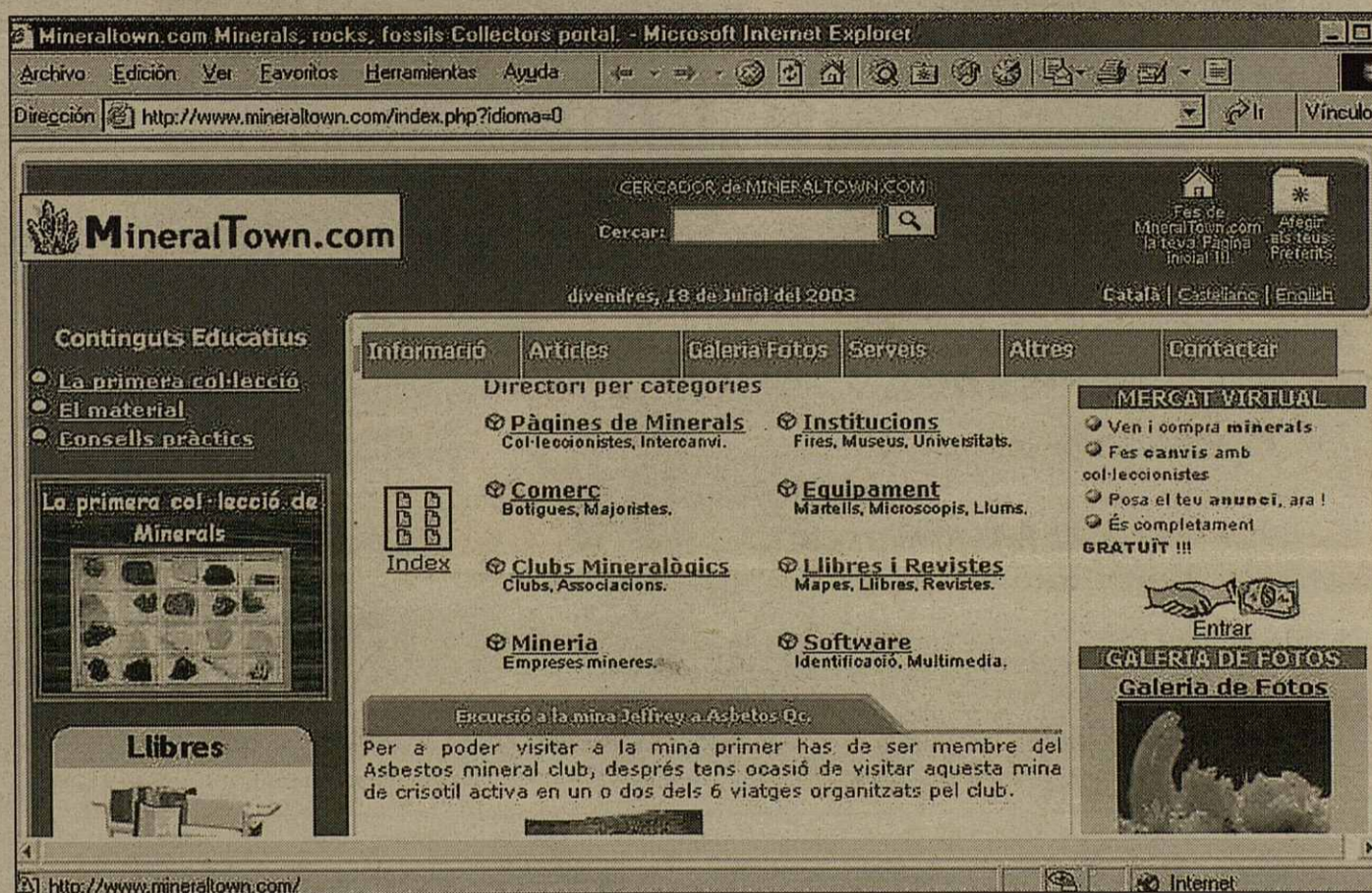
Victòria Garcia
ARRES

Era mina Victòria, plaçada enes entorns dera localitat d'Arres, serà era naua rota toristica der auviatge minaire dera Val d'Aran. Aquesta mina, segontes anoncièc dimars passat en ua presentacion ara premsa aranesa eth geològ deth Conselh Generau, Jordi Gabaldà, poirà éster visitada entara dusau quinze d'aguest mes. Aguest projecte ei finançat damb un còst de 72121 èuros a parts pariones enter eth Conselh Generau d'Aran, era Direccion Generau d'Energia e Mines e eth Departament de Trabalh e Indústria dera Generalitat de Catalonha que tanben curbirà era pròpleu restauracion des mines de Liat. Atau madeish eth Plan d'Excelléncia Toristica dera Val d'Aran tanben i participarà damb ua partida de 95000 èuros.

Aguest recorrut, qu'aurà eth punt de partença ena Bassa d'Arres, contemple ua rota en tot caminar enquiara Mina Victòria d'ues quaranta minuts que compdarà damb pannèus indicatius qu'informen deth recorrut. Ath delà, aqueres personas que volguen visitar-la sense caminar auràn era possibilitat de hèc damb taxis de montanha. Cau dider tanben, qu'entà poder accedir tara Bassa d'Arres ei recomanable un veicul 4X4.

Era visita deth laguens des mines, qu'aurà ua durada naut o baish de dues ores, compdarà damb dues guides premanides e se realizarà en grops de 10 a 15 personas. Eth prètz per visita oscillarà enter es 2,5 e 3 èuros. Es personas que i volguen anar auràn d'informar-se a trauèrs des Oficines de Torisme de Vielha, Salardú, Arties e Bossòst. Gabaldà expliquèc qu'ena restauracion dera Mina s'a sajat de deishàc talament coma ère e s'an tengut es madeishi esturments e materiaus que s'emplegauen entà bastir es galeries".

Aguesta mina acorròpe un totau de 9 galeries, desseparades enter eres per 30 mètres, que son comunicades per humenèges entà lançar eth tarcum dera mina qu'anticament desbocaua ena galeria inferiora a on èren installades es vagonetes que treiguen es materiaus tar exterior. Ath delà, tanben ei complementada damb despàrièrs infraestructures coma era casa des obrèrs, ua cantina e ua sala de maquinas era quau se restaure entà éster musèu. Atau madeish, pendent eth recorrut es visitants pòden veir es brighalhs de vagonets, ralls atau coma es balances

Torisme Val d'Aran ei qui se n'encuedarà dera promocion toristica dera rota des minairas

Eth plan d'excelléncia partcipe ena financiacion deth projecte

enes quaus se pesauen eth zenc e era blesta. Ara per ara sonque se pòden visitar dues galeries, era nomentada Sepeyre de 300 a 400 mètres e era Desaux de 700 mètres, des quaus sonque se'n pòden veir 70.

Istòria dera Mina Victòria

Dera Mina Victòria, qu'a un superficia de 1300 a 1600 mètres, s'extreigueren un totau de 60000 tones enter zenc e blesta e s'i comencèc a trabalhar en 1906. De 1912 enquia 1929 era Mina arribèc ara sua magèr esplendor en tot extrèir 5000 tones d'aguest materiau e en 1931 se barrèc. En 1949 se tornèc a daurir mès se barrèc definitivament en 1952 per'mor qu'eth prètz deth zenc

Foto dera balança de Desaux

auie baishat e non ère rentable. Eth 90% d'aguest materiau ère venut en Belgica. Dempús de mès de 50 ans sense foncionar s'a acondicionat tà aufrir un atractiu toristic mès en parçan en tot profiter er auviatge minaire qu'a era Val d'Aran. En 1920 aguesta mina ère era que mercaue eth prètz deth zenc ena borsa de London e Paris. Manòbres, empuntalhaires, minaires, engenhaires e administradors èren es

Era Mina se poirà visitar damb guides per sonque 3 èuros

que trabalhauen ena Mina Victòria e, en un principi, era gent aranesa d'Arres, Bossòst e Vilamòs i sigueren coma manòbres mès, un còp apreneren eth mestier passèren a aucupar uns auti cargues. Atau madeish, eth nòm de cada galeria dera Mina Victòria correspon ath nòm des engenhaires o administradors dera mina que i trabalhèren. Ad aguesta visita tanben i assistit eth Sindic d'Aran, Carlos Barrera, e eth President deth Plan d'Excelléncia, Antoni Carré. Barrera manifestèc que "portam mès de 3 ans en tot trabalhar en aguest projecte que serà un nau reclam toristic peth sòn plaçament naturau laguens deth bòsc e encara manque era senhalizacion exteriora tà poder daurir".

Perfil

Ryan Furness ei er autor deth prumèr diccionari bilingüe aranés-anglès, anglès-aranés

Victòria Garcia
Vielha (CASTIÈRO)

Ryan Furness neishet en Minnesota e estudièt Filologia Ispanica

v.g.

Ryan Furnes neishet en Minnesota en octubre de 1972. Aguest nòrd-american estudièt Filologia Ispanica ena Universitat de Minnesota e ei er autor deth prumèr diccionari bilingüe aranés-anglès, anglès-aranés. En an 1995 un còp finalizats es sòns estudis venguet tà Barcelona a traüers d'ua beca Erasmus entà aprigondir enes estudis ispanics e atau aprèner er espanhòu. Mès, un còp en Barcelona Ryan se n'encuedèc que "tot ère en catalan, autànt es classes ena universitat coma era parla en carrèr e alavetz comencè a interessar-me pera lengua e cultura catalana". Ath delà tanben coneishet ara sua hemna, qu'ei tanben catalana, e decidic demorar en Catalonha. Posteriorament, eth sòn interès pes lengües romaniques l'amièc enquirar aranés. Ryan ditz qu'"eth mèn aprenedisatge la comencè a traüers der Aué en tot utilizar-lo coma materiau didactic amassa damb eth Petit Diccionari de Frederic Vergés". A compdar d'ací e pr'amor dera sua nacionalitat sorgic era idea de crear un diccionari bilingüe aranés-anglès, anglès-aranés e en 1998 visitèt era Val d'A-

ran tà coneisher-la e atau poder auer un prumèr contacte sus eth sòn prètzhet damb era OFE der Aranés deth Conselh Generau. Mès non siguec enquia gèr de 2002 que se hec efectiva era sua prepausa. Aguest diccionari, qu'aurà ues 15000 entrades en aranés-anglès e ues 18000 en anglès-aranés, serà prèst entàs darreries d'an. Era OFE der Aranés li a balhat era part tecnicolinguística, ei a dèder, tota era terminologia aranesa e era EMD d'Escunhau e Casarilh li a aufrut un lotjament tà poder viuer pendent es mesi qu'a demorat ena Val d'Aran. Ryan entà elaborar aguest diccionari a compdat damb eth supòrt de diccionaris occitan-francés, catalan e castelhan. Segòntes er autor "er objectiu ei dar a conèisher era lengua

Aguest diccionari
incluirà 15000
entrades en aranés-
anglès e 18000 en
anglès-aranés

aranesa e sajar que sigue practic" e hig "reautament es que mès se'n profitaran seràn es mainatges aranesi qu'estúdien ena escola er anglès". Aguest nòrd-american que parle perfectament aranés e catalan a previsti uns auti projectes e ei a punt de concludir eth sòn doctorat nomenat "Lengües en contacte".

ara que i èm

Jusèp Lois Sans

Arriu

Hè un parelh de sègles era mòrt d'aranesi enes arrius per estofament passauè d'ua forma esporadica. Èren persones que trabalhau ath cant der arriu e que s'accidentauen. Es aigües èren emplegades coma hònt d'energia entà mòles e fabriques. Quan èra joen mos anàuem a banhar ena Garona, en tot susvelhar tostemp era creishuda entà esvitar accidents. Tanben i pescàuem. Er arriu se convertic en un lòc agradiu d'aquera epòca. Era heiredor dera aigua estimulaue eth nòste organisme e mos deishauè ua sensacion d'ostiu tot ath long deth dia e era transparència e netetat dera aigua mos dauè plaser. Ath madeish temps, er aprofitament hidroelectric convertic es arrius en ua hònt de riquesa. Hè quauque dia podí participar d'ua naua hònt de riquesa e de plaser. Hi era prumèra baishada d'un barranc, ben dirigida per Marc Villacampa. Participè damb era mia familia en çò que se coneish coma espòrt d'aventura. Ja hè temps que se coneishen e se desvolopen aguestes espleites aquatiques, mès entà jo siguec eth prumèr viatge. As personas dera generacion anteriora ara mia les còste de comprèner aguesta dimension des arrius; "Què i van a cercar?" diden. As des generacions mès joenes les resulte atractiu e naturau. Es tempsi cambien e aquerò que comencè en tot èster un jòc ei de cada dia mès emplegat, cada carrèr i a mès grops de totes es edats e condicions que s'atrevisen de forma naturau damb es espòrts d'aventura. Era sua dinamica hè que de dia en dia i age mès collectius participaires e que s'introduisiquè enes programès educatius. Mès, i a perill e ei imprescindibla era regulacion e era formacion tecnica e pedagogica des parofessionaus. Er emplec der arriu cambie damb eth temps. Eth gò i é.

DAMB ERA COLLABORACION DETH DEPARTAMENT DE PRESIDÈNCIA DERA GENERALITAT DE CATALUNYA E DETH CONSELH GENERAU D'ARAN

